

ZERTAN DA EUSKAL PILOTAREN EGOERA?

ASIER MUJIKA

«**E**uskal Pilota osasuntsu dago!», «Euskal Pilota suspertzen, indartzen ari da, iraultza badator!», «Euskal Pilotak inoiz baino ikusle gehiago ditu!» «Munduan zehar (Espainia eta Hego Ameriketan) milioka pertsonak ikusten eta ezagutzen dute pilota!», «Gaur egungo pilotariak inoiz baino hobeto prestatzen dituzte beraien buruak, beste kiroleko profesional bezalako entrenamenduak jarraitzen dituzte!»... Honelako esaldiak entzuten dira gaur egun Euskal Pilotaren inguruan dabilzan ahots baikorrenen artean.

Baina ahots guztiak ez dira hain baikorrak, bestelakoak ere entzun daitezke, beste garai batzuk ezagutu eta bizi izan zituztenen esanetan batez ere:

«Lehengoak bai garaiak...!Lehen denok jokatzeko genuen pilotan, orduak ematen genituen behar bezalako frontoian. Eskolatik irten eta korrika joaten ginen frontoira edo eleiza azpira jolastera, guk geuk egindako pilotekin jolasten genuen gainera, orduan ez baitzen pilotarik izaten eta guk egin behar izaten genituen. Ez da orain bezala, orain frontoia inoiz baino hobea da, haurrek nahi adina pilota dituzte eta ez du inor pilotan jolasten». «Lehen partidua bat zegoenean herri osoa frontoian elkartzen zen, hura bai giroa!, frontoia lepo egiten zuen, gaur egun berriz pilotarien inguruko jendea besterik ez da azaltzen pilotalekuan». «Oraingo pilotariek ez dute lehengoek zuten mailarik, oraingoak pixka bat jokatu orduko profesioalera pasatzen dira, lehenago askoz gehiago jokatu behar izaten zen profesionala izateko...».

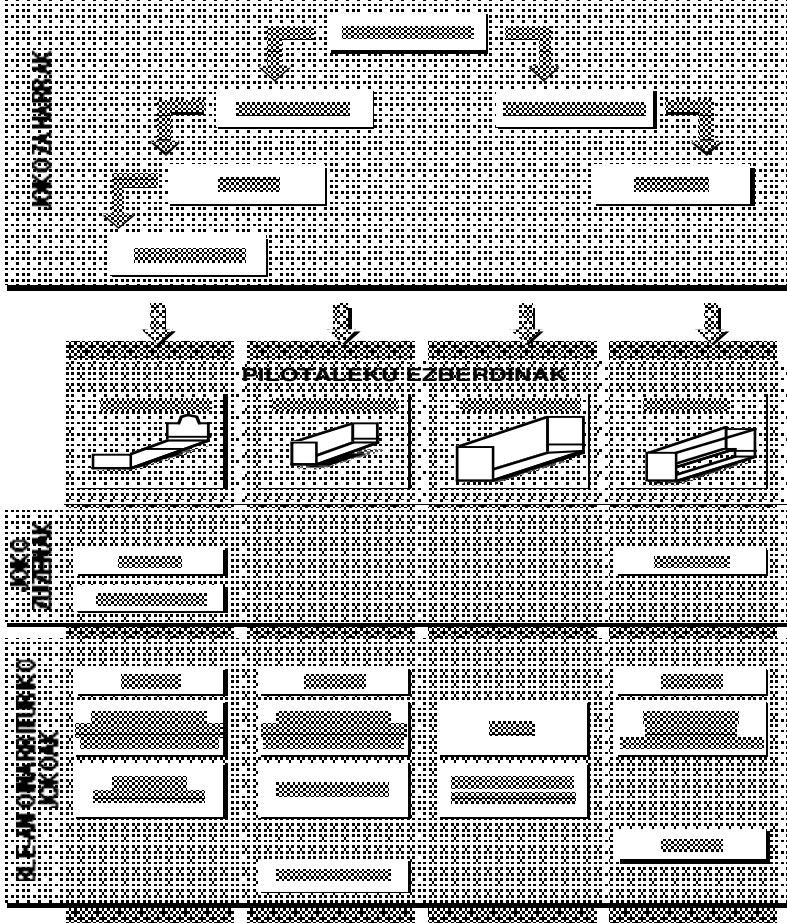
Alde batekoak zein besteak entzun ondoren, beste hainbat arlotan gertatzen den bezala, errealitate berdinen ikuspegi guztiz ezberdinen aurrean aurkitzen gara, baina *zein ote da Euskal Pilota gaur egun bizi duen errealitatea?*

Galdere luze eta sakon honi erantzutea ez da bat ere erraza, baina honako idatzi honetan diagnostiko deskriptibo bat egiteko jarraitu beharreko pausoak ezartzea da gure asmoa. Egoera zein den esan ahal izateko bidea zehaztu nahi dugu soil-soilik, azkenean gure iritzia emanez. Gure asmoa egoera horren arazoak bilatu eta/edo soluzio magikoak eskaintzetik urrutiko dago, horrek, batetik, hausnarketa luze eta sakonago bat beharko lukeelako, eta bestetik, ez delako hori artikulu honen helburua.

Aurrera jarraitu baino lehen, Euskal Pilota zer den definitzea komenigarri ez ezik beharrezkoa ere iruditzen zaigu. Izena eta jatorria berdina badute ere, lurralde batean nahiz bestean bizi eta jokatzeko dituzten errealitate eta jokomotak guztiz ezberdinak izan baitaitezke. Beraz, *nola definituko genuke Euskal Pilota bere osotasunean?*

«Gure arbasoengandik gaur eguneraino iritsi eta garatuz joan den kirola. Euskal Herriaren ondare kultural garrantzitsuenetariko bat. Herri honen nortasunaren zati bat. Gaur egun, 4 pilotalekumota ezberdinetan 23 bat modalitate edo jolasteko modu ezberdin dituen kirola».

EUSKAL PILOTAREN JOKO-MOTAK

Ikuspegi zabal eta orokor honetatik begiratzuz gero, Euskal Pilotaren diagnostiko zehatz bat egitea oraindikan zailagoa bihurtzen da, baina definizio hau ontzat harturik, aurrera egi-ten saiatuko gara.

Pilotak euskal gizartean bizi duen egoera aztertzeko orduan, hiru atal edo arlo hauek izan beharko genituzke kontuan, honela bakarrik jasoko baitugu errealitatearen islada osoa:

I.- Euskal Pilota, jolas batetik hasi eta mota ezberdinetako jokoez osatutako KIROLA dela argi dago, baina, gaur egungo gizarteak zenbaterainoko *erabilpena* ematen dio kirol honi?

II.- Pilota, Euskal Herriaren ondare kultural bat izanik, herri honen historia, izakera eta nortasunaren parte, alegia, gaur egungo euskal gizarteak zenbateraino ezagutzen du gure kirol honen jatorria, historia, antropologia, modalitateak,...? Norainokoa da kirol honi buruzko *ezagutza*?

III.- Eman dugun definizioaren arabera, badirudi euskaldun eta euskaltzale batentzat, Euskal Pilota beste kirolengandik zerbait ezberdina izan behar duela, esanahi bereziduna, baina gaur egungo euskal gizartean zenbatek eta zenbateraino ikusten, sentitzen eta baloratzen dute hau horrela? Garai bateko hura ezagutu eta bizi izan zutenek beharbada bai, baina besteek... Zein da euskal gizartearen *ikuspegia*, *sentimendua*, *jarrera*,... kirol honekiko ?

Puntu honetara iritsita, beste arazo baten aurrean aurkitzen gara: nola eman erantzuna planteatutako galderei ? Kriterio edo irizpide objektiboak erabiliz eta ikuspegi orokor bat mantenduz aipatutako galderei erantzutea oso zaila eta neketsua dakusagu, ezinezkoa ez esatearren. Galderei objektiboki erantzun ahal izateko, ikerketa sakon eta datu-bilketa handiak egin beharko genituzke, baina momentuz horretarako aukerarik ez daukagunez, galderak azaldu eta norbera erantzunak bilatzen saiatzea da aurkitu dugun irtenbiderik aproposena. Beraz, Euskal Pilotaren diagnostikoa egin ahal izateko, hauek izango liriateke erantzun beharreko galderetariko batzuk:

I.- Gizarteak Euskal Pilotari ematen dion *erabilpena* aztertzerakoan, hiru arlo ezberdindu beharko genituzke:

- *Pilota lehiaketa-kirol* moduan.
- *Pilota aisialdiko* ekintza aktibo edo *kirol* moduan.
- *Pilota aisialdiko* ekintza pasibo edo *ikuskitze* moduan.
- Pilotaren *lehiaketa-arloaren* diagnostikoa egiterakoan, definizioan erabili dugun ikuspegi orokor eta zabal horretan mantenduz, zein da modalitate bakoitzaren egoera...

— pilotariei dagokienez:

Zein da pilotari-kopuruaren azken urte hauetako eboluzioa? Zeintzuk dira beraien baldintzak, kexak ?...

— pilota-eskolei dagokienez:

Nola daude antolatuta pilota-eskolak? Irakasle/hezitzaileen prestakuntza egokia al da? Zeintzuk dira beraien helburuak, emaitzak eta arazoak?...

— pilota-elkarteei dagokienez:

Zein da kopurua? Nola daude antolatuta? Zein baldintzetan mugitzen dira? Zeintzuk dira baraien helburuak, arazoak, emaitzak?...

— pilota-federazioei dagokienez:

Egina al daukate pilotaren egoeraren azterketa? Zein helbururi ematen diete lehentasuna? Ba al dute epe ertain/luzerako plangintzarik? Zertan oinarritzen dituzte beraien programazio eta ekintzak? Zeintzuk dira beraien lan-baldintzak eta arazoak?...

— pilota-empresei dagokienez:

Nola dihoakie negozioa? Zer egiten dute eskuartean duten «produktua» hobetzeko, promozionatzeko eta saltzeko? Erabiltzen al dituzte beste alorretako enpresek darabiltzaten medio eta teknikak?...

- Pilota *aisialkiko kirol* moduan harturik eta hemen ere ikuspegi oro korrean mantenduz: zenbatek jokatzen dute pilotan beraien aisialdiko kirol bezala? Zein da azken urteotako eboluzioa?...

- Pilota *ikuskitun* moduan harturik berriz: frontoietara hurbiltzen den jende-kopurua zenbatekoa da? nola eboluzionatu du? etxeetan, telebistaz, ikuslegoa zenbatekoa eta nolakoa da? zenbat modalitate botatzen dituzte telebistaz?...

II.- Euskal gizarteak Pilotarekiko duen *ezagutzari* dagokienez ere badira aztertu beharreko zenbait galdera:

Hezitzaileek, ikastetxeek, irakasle-eskolek, unibertsitateak, instituzioetako hezkuntza-sialek, komunikabideek... ikusten al dute Pilotari buruzko ezagutza hedatzeko beharrik?...

III.- Zein da euskal gizartearen *ikuspegia*, *sentimendua*, *jarrera*,... kirol honekiko? Zein da Euskal Pilotak gizartean sortzen duen kezka, interesa...? Jendeak, kultur erakundeek, instituzioek,... baloratzen al dute Euskal Pilota herri honen ondare kultural garrantzitsuenetariko bat bezala...?

Galdera guzti hauei objektiboki erantzun bat eman ondoren, eta euskal pilotaren arlo guztiak hausnartu eta gero, zeintzuk dira bakoitzak ateratako *konklusioak* Euskal Pilotak gaur egun bizi duen egoerari buruz?

Gure ikuspegitik, Euskal Pilota, bere osotasunean harturik, premiazko «tratamendu» baten beharrea aurkitzen da, gaur egun bizi duen egoera ez baita inolaz ere osasuntsua, kasu batzuetan MAKALA eta beste zenbait kasutan LARRIA dela esatera ere ausartzen garelarik.

Edozein modutan ere, Euskal Pilotaren modalitate bakoitzak lurralde bakoitzean bizi duen egoera hain ezberdina izanik, komenigarria litzateke modalitate bakoitzaren diagnostiko zehatz bat egitea.